

УДК 655.4(477.83-25)

Загальнонаціональний захід, визначна культурна подія

250 авторів, 800 видавців та учасників, 750 заходів, понад 6 тисяч відвідувачів прийняв XVIII Форум видавців у Львові. Але перед тим, як розповісти про нього, зупинимось на події, яка передувала йому — засіданні "круглого столу". Його учасники зустрілися з автором суперечливого Закону "Про національний культурний продукт" народним депутатом України В'ячеславом Кириленком. Прийнятий у першому читанні цей законопроект викликав різке незадоволення видавців. І підстав більше, ніж досить. Серед іншого законодавці задумали поділити "національний культурний продукт" на три категорії — базова, середня, найвища. Отримавши відповідні сертифікати (а їх, за задумом автора законопроекту, має видавати спеціальностворена служба), його виробники могли б розраховувати на якісь пільги.

І хоча видавці до 2015 року звільнені від податку на прибуток, нові "правила гри" їх обурили. Й вилилося це обурення на засіданні "круглого столу". Категорично проти його прийняття й Українська асоціація видавців та книгорозповсюджувачів, яку на цьому засіданні представляв її президент Олександр Афонін.

Слушними виявилися пропозиції головного редактора "Видавництва Старого Лева" Мар'яни Савки щодо того, якої саме підтримки потребує національне книговидання. Видавничу галузь на якісно новий рівень зможе вивести державне фінансування у таких напрямках: наповнення бібліотечних фондів книжковими новинами (нині у вітчизняні бібліотеки на рік потрапляє менше одного відсотка нових книг); промоція письменників як в Україні, так і за кордоном (зокрема черед переклади); популяризація українського книговидання на міжнародних книжкових ярмарках. Учасники засідання "круглого столу" наголосили на тому, що необхідне пільгове кредитування видавців, аби вони могли працювати над новими проектами, не чекаючи на прибутки від попередніх.

А про можливості національного книговидання, навіть за обмеженого пільгового оподаткування, засідчів XVIII Форум видавців у Львові; названий заступником міністра культури Вікторією Лісничою "справді законодавчим заходом, найвизначнішою культурною подією для цієї України".

Цьогоріч свої здобутки у Львові представляли письменники та видавці із таких зарубіжних країн світу: Австралія, Австрія, Білорусь, Боснія, Бразилія, Великобританія, Грузія, Естонія, Каталонія, Конго, Латвія, Македонія, Нігерія, Німеччина, Нова Зеландія, Норвегія, Польща, Росія, Сербія, Словаччина, США, Туреччина, Хорватія, Чехія, Швейцарія та інші. Форум об'єднав п'ять континентів. Країною — спеціальним його гостем стала Швейцарія. До речі, такий статус запроваджений уперше за вісімнадцятирічну історію літературного зібрання. Ця країна потішила вибагливу до доброякісних книг публіку розмаїттям творів найвищого гатунку, які подала у вигляді відкритої мультимедійної бібліотеки. Видатні швейцарські майстри пера влаштували авторські вечори для гостей заходу та брали участь у низці дискусій. Новим на цьогорічному Форумі було й те, що творчі вечори лауреатів Шевченківської премії Марії Матіос та Василя Шкляра відбувалися у Львівській обласній філармонії — менша зала не вмістила б усіх охочих почути й побачити цих майстрів пера. Зустрічі пройшли аншлагово, та це й не дивно, адже людям сьогодні так бракує правдивого слова авторів, які відкривають замовчувані сторінки нашої історії, даруючи читачам високохудожні твори.

Організаторами було визначено два ключі проведення форуму — бібліотечний і перекладацький, адже переклади — дуже важливий напрям книговидання, завдяки якому відбу-

вається ознайомлення українського суспільства зі світовою літературою та представлення України за кордоном. Відповідно до цього був підготований і проведений I Міжнародний перекладацький фестиваль "TRANSLIT". Цей насичений подіями захід засвідчив неабиякий інтерес як його організаторів, так і гостей до важливої сфери книгодрукування та літератури: відвідати тематичні дискусії, презентації перекладних видань і набути практичні навички роботи з іншомовними текстами на майстер-класах відомих професіоналів виявилось чимало охочих.

Зіркою книжкового дійства був Ерленд Лу. Твори цього норвезького письменника — а це дев'ять романів, дитячі книги, кіносценарії — перекладені двадцятьма мовами. Середній тираж кожного — три—п'ять тисяч примірників. Аналогічні накладки видань і в Україні. Першою книгою Ерленда Лу, з якою мав змогу познайомитись український читач, став роман "Наївно. Супер". Згодом додалися й інші: "Тихі ночі в перемішках", "Мулей", "Доплер"... З ними відвідувачі виставки мали змогу ознайомитись на стендах видавництва "Фоліо", і не тільки ознайомитись, а й придбати. Ціни не "кусались" — 30—35 гривень.

Загалом, Львівський форум видавців порадував і величезним різноманіттям книг, і відносно невисокою ціною на них. Так, новинку від Марії Матіос "Армагедон вже відбувся" можна було купити за 37 гривень. "Кресало" з неперевершеними ілюстраціями Владислава Єрка — за 65 гривень та роман року "Записки українського самашедшого" Ліни Костенко — за 55 гривень. А втім, не лише купити книги, а й отримати автограф авторів. З-поміж них чи не затребуванішим був Василь Шкляр. Київське видавництво "Ярославів вал" випустило нові книги "Чорний ворон", яка користувалась величезним попитом у відвідувачів форуму, "Нікуб" та "Елементал". На жаль, серед призерів форуму цих видань не було.

Сповна скористувались його можливостями й видавництва. По-перше, уже стало доброю традицією, що до книжкового дійства вони готують нові видання, а протягом "форумних днів" виторговують 15—20 відсотків річного доходу. По-друге, мають змогу детально познайомити читача з власними книжковими новинками у ході численних презентацій, під час них вони визнають думку не лише про видання, яке нещодавно вийшло у світ, а й про те, щоб читач хотів побачити на книжковому прилавку, й на основі цього формують "видавничий портфель".

Загалом, Форум видавців у Львові уже вкотре спростував твердження багатьох про те, що "українці — нечитаюча нація (нагадаємо, що, згідно з соціологічним опитуванням, 71 відсоток наших земляків за рік не купили жодної книги). Однак, ті 29 відсотків наших співгромадян у дні книжкових виставкових заходів "рояться" біля книжкових прилавків. Форум видавців у Львові — яскраве підтвердження того. І це, насамперед, радує письменників, які "працюють" на читача. Очч враження польської письменниці Ольги Токарчук: "Багато читачів підходять, цікавляться, дякують за мою працю". Аналогічні враження виніс із форуму й Василь Шкляр: "Мені приємно бачити так багато зацікавлених читачів. Саме тут переконався, що в Україні є дуже багато книг і читачів, яким вони потрібні. Якщо хтось спробує сказати, що у нас мало читають чи немає літератури, нехай прийде на Львівський форум видавців й побачить усе на власні очі."

Останнім часом все пристрастнішими стають дискусії щодо того, чи здатна електронна книга скласти гідну конку-

ренцію, а то й — замінити паперову. Порушувалась ця проблема й у Львові на Форумі видавців. Його учасники, як мовиться, до спільного знаменника не дійшли. Думка багатьох: у цьому питанні ще рано ставити крапки на "і", час покаже. До речі, серед призерів конкурсу "Найкраща книга XVIII Форуму видавців", про підсумки якого йтиметься далі, електронне видання "Львівська бізнес-школа УКУ/LVBS та Knowledge a Wharton. Лідерство і новачі та підприємництво у Східній Європі, Росії та інших країнах видавництва УКУ".

На думку організаторів цього книжкового дійства, останній, вісімнадцятий, Форум видавців у Львові — наймасштабніший. І засвідчив він про одну, досить болочу, проблему — брак виставкових площ. Ось що зауважує з цього приводу організатор формуру Олександра Коваль: "Збільшенню масштабів заходу перешкоджає обмеженість виставкової площі, що не дає змоги залучити до співпраці ширше коло видавців і відповідно — урізноманітити програму". Згоден з Олександром Ковалем і президент Української асоціації видавців та книгорозповсюджувачів Олександр Афонін: "Починався Форум з декількох експозицій у музеї і зріс до заходу міжнародного значення, якому території Львова не вистачає. Тепер маємо поставити перед державою питання про необхідність побудови у Львові міжнародного представницького виставкового центру, де можна показати те найкраще, що сьогодні характеризує націю і нашу українську культуру". Хочеться сподіватись: висловлені на форумі видавців заперення голови Львівської облдержадміністрації Михайла Цимбалюка, що найближчим часом зникне проблема недостатності площі для продажу книг, не розійдеться з конкретними справами.

385 книг взяли участь у конкурсі "Найкраща книга XVIII Форуму видавців". *Гран-Прі* присуджено книзі Віти Сусяк "Українські митці Парижа. 1900—1939 рр.", випущеної київськими видавництвами "Родовід" та "А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА". Вони ж повезли зі Львова ще дві нагороди. Книги Януша Корчака "Пригоди короля Мацюса" та Ганса Християна Андерсена "Кресало" ("А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА"), видання Катерини Білокур ("Родовід") визнані *Найкращими книгами Форуму видавців-2011*. "Родовід" отримав *Спеціальну відзнаку Малою журі мовознавців* за книгу Віри Зайченко "Вишиванка Чернігівщини". У трьох номінаціях відзначено книги видавництва "Дух і літера": *Найкраща книжка Форуму видавців-2011* ("Дочекатися музики: лекції-бесіди" Валентини Сильвестрова), *Спеціальної відзнаки Малою журі громадських діячів* удостоєна випущена ним книга "Юрій Тютюнник: від "Двійки" до ГПУ. Документи і матеріали", *Персональної відзнаки голови журі Мар'яна Лозинського* — "Обрії особистості: Книга на пошану Івана Дзюби". А книга самого Івана Дзюби "Нагітання мороку. Від чорносотенців початку ХХ століття до українофобів століття ХХІ" (Видавничий дім "Києво-Могилянська академія") — у списку *Найкраща книжка Форуму видавців-2011*. *Спеціальна відзнака Малою журі мистецтвознавців* у Мирослава Поповича, книга якого "Бути людиною", вийшла у цьому ж видавництві.

Однорідцям Івана Дзюби — шістдесятникам та їхнім ідейним наставникам, представникам "Розстріляного відродження" присвятив "Смолоскип" однойменні серії видань, за які йому й дісталась *Персональна відзнака відповідального секретаря журі Богдана Тихолоза*. Це ж видавництво удостоєно й *Спеціальної відзнаки Малою журі музейників* ("Галина Севрук: альбом-монографія" Богдана Мисюги). Загалом у киян — майже кожна друга відзнака Форуму видавців. Крім уже названих, серед його лауреатів — "Картографія" — *Найкраща книжка Форуму видавців-2011* ("Рукописні карти України XVI—XIX ст. З фондів ЦДІА України м. Львів" Уляни Кришталович; доречно зазначити, що в активі цього науково-виробничого підприємства й *Спеціаль-*

на відзнака Української бібліотечної асоціації за атлас Н. Крижової "Туристичне намисто України"; "Мапа" ("Історичний атлас України. Найдавніше минуле"; керівник проекту й автор-упорядник Юрій Лоза); "Прудкий равлик" і "Темпора" ("Фауст за Йоганом Вольфгангом Гете, переклад Барбари Кіндерманн з ілюстраціями Клауса Ензіката, українською переповіла Леся Вороніна); "Українське біблійне товариство" ("Біблія", четвертий повний переклад з давньогрецької мови ієромонаха о. Рафаїла (Романа Турконана); Видавництво Жупанського ("Людина без властивостей" Роберта Мазія у перекладі Олексі Логвиненка). "Нова інформація" та "Нора-друк" отримали відзнаки *Малих журі письменників, фахівців галузі ЗМІ і книжкових ЗМІ*; Парламентське видавництво ("Україна: герби та прапори"), Гайдай Студія ("Разом UA" Ігоря Гайдая) — *Персональні відзнаки президента Форуму видавців Олександри Коваль*.

Кожна третя відзначена на форумі книга — львівська. Найкращими книгами "Форуму видавців-2011" журі назвало: "Буколіки, Георгіки. Малі поеми "Вергілія у перекладі з латинської Андрія Содомори ("Літопис"), "Архітектура сучасності. Остання третина ХХ — початок ХХІ століття" Б. С. Черкеса, С. М. Лінди (Видавництво Львівської політехніки), "Грецька мова: койне елліністичного періоду" Уляни Головач, Галини Шепель (Видавництво УКУ), двотомник "Розп'ята муза: антологія українських поетів, які загинули насильницькою смертю", укладеної Юрієм Винничуком (ІА "Піраміда"). Присуджено спеціальні відзнаки Малих журі: *бібліотекарів (наукові бібліотеки)* — двотомник "Старожитності Гуцульщини"; ("Манукрип—Львів). *бібліотекарів (публічні бібліотеки)* — "Буба" Барбари Космовської ("Урбіно"); *перекладачів* — "Салернський кодекс здоров'я" Арнольда де Вілланова, переклав з латинської, автор передмови і коментарів Андрій Содомора ("Медицина і право"); *літературознавців* — "Мойсей" поема Івана Франка в перекладі на німецьку мову Ірини Гузар; *науковців (економічні науки)* — "Основи математичного аналізу" Богдана Ковальчука, Йосипа Щіпки (Видавничий центр Львівського національного університету імені Івана Франка).

Ще чотири львівських видавництв удостоєні *Персональної відзнаки Президента Форуму видавців Олександри Коваль*: "Свічадо" ("Хахатизм Української Греко-Католицької Церкви: Христос — наша Пасха"), Видавництво Старого Льва ("Казка про Старого Лева" Мар'яни Савки), "Кальварія" ("Чарівний світ" роман Тимофія Гаврилів), "Місіонер" ("Камертон Шашкевича" Романа Лубківського).

Два видання тернопільського видавництва "Навчальна книга — Богдан" стали призерами конкурсу *Найкраща книжка XVIII Форум видавців* у номінації *Найкраща книжка Форуму видавців-2011*: "Червоне і чорне": "Сто українських поетів ХХ століття"; "Сто українських поеток ХХ століття"; антології, укладені Борисом Шавурським, та "Рукавичка" (Українська народна казка).

Серед призерів конкурсу — й книги дрогобицького видавництва "Коло", яке отримало *Спеціальну відзнаку Малою журі книгознавців* за видання Льва Скопа "Майстер мініатюр Пересопницького Євангелія Федуско, маляр із Самбора", ужгородське "Карпати" — *Спеціальна відзнака Малою журі науковців (економічні науки)* ("Персональні фінанси" Юрія Кушніра), білоцерковський видавець Олександр Пшонківський — *Персональна відзнака голови журі Мар'яна Лозинського* ("Українське село: Родовідна книга Красного та Зашигі на Білоцерковщині" Євгена Чернецького та Анатолія Бондаря) та *Спеціальна відзнака Львівської обласної державної адміністрації* ("Галицько-Волинські етюди" Леоніда Войтовича).

Як і годиться, Спеціальні відзнаки встановили організації та установи міста проведення книжкового дійства. Серед призерів *Спеціальної відзнаки Львівської державної*

адміністрації також й Видавничий центр Львівського національного університету імені Івана Франка за серію підручників та посібників для вищої школи, львівське видавництво "Світ" — за видання "Пакти і Конституції Української козацької держави (до 300-річчя укладення); Асоціації випускників Львівського національного університету імені Івана Франка — Літературна агенція "Піраміда" зі Львова — за роман "Хресна проща" Романа Іванчука; Міжнародного інституту освіти, культури та зв'язків з діаспорою Національного університету "Львівська політехніка" — за книгу "Сила м'якого знака, Повернення Руської правди", випущеної столичною Українською прес-групою; Львівського астрономічного товариства — за "Енциклопедію дошкільника. Наша планета", Юлії Каспарової ("Ранок", Харків).

Харків'яни стали переможцями ще у трьох номінаціях конкурсу. *Персональної відзнаки Президента Форуму видавців* удостоєно серію видань приватного музею міської садиби, підготовлених у співпраці з Інститутом рукопису Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського (2010—2011), видавництво "Акта" — *Спеціальної відзнаки Малого журі науковців* ("Богородиця у синагозі" Віталія Портникова). Книжковий клуб "Клуб сімейного дозвілля", а також Наукова бібліотека Львівського національного університету імені Івана Франка та засновник книжкового порталу "Буквоїд" Сергій Руденко відзначені за *внесок у розвиток українського книговидання та просування української книги*.

Інформація Книжкової палати України